

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI PROFESIONALE

1. RELAȚII ÎNTRE IMPERIUL ROMAN ȘI LUMEA BARBARĂ.

Tema continua subiectul tezei de doctorat. Principala contribuție adusă la cercetarea problemei a constat în adunarea, pentru prima oară în istoriografia românească a obiectelor arheologice de sorginte barbară găsite în provincia Dacia, corecta lor datare și sublinierea semnificației lor istorice. Utilizând această metodă consider că am reușit să demonstrez pentru prima oară prezența în provincia Dacia a unor grupuri barbare aduse de autoritățile romane din lumea barbară, ca urmare a unor momente de criză apărute de-a lungul istoriei provinciei. Am avut în vedere abordarea acestei teme prin prisma cadrului general al relațiilor romano-barbare la scară globală și am urmărit cum se discută tema în literatura europeană de specialitate. Astfel am definit pentru prima oară zonele de interacțiune economică și culturală de la frontierele Daciei romane, subliniind importanța contactelor și influențelor culturale reciproce. În zonele de contact din fața frontierelor Daciei romane economia romană de schimb bazată pe monedă se prelungea, transformându-le în zone de tranziție și de influență pentru lumea barbară. Relațiile peste *limes* nu au mai fost privite doar prin prisma conflictelor și invaziilor, cum fuseseră tratate în viziunea tradiționalistă a istoriei evenimentiale.

Proiecte de cercetare:

- 2008-2010 „Conexiuni culturale peste Carpații Nordici în mileniul I p. Ch.” proiect de cercetare româno-polon, în cooperare cu Institutul de Arheologie și Etnologie al Academiei Poloneze de Științe Cracovia (director de proiect împreună cu Dr. Halina Dobrzanska).

-5 articole

-2 comunicări la congrese internaționale

2. INTERFERENȚE CULTURALE ÎN TRANSILVANIA ÎN SECOLELE III-VI P. CH.

Interesul pentru tematica interferențelor culturale m-a determinat să extind în timp studiul acestei chestiuni pe parcursul perioadei migrațiilor, încercând să înțeleg ce

realități istorice pot fi descifrate din analiza obiectivă a datelor pe care le avem. Am încercat racordarea spațiului Transilvaniei la cronologia arheologică Central Europeană și să stabilesc momentele cheie ale acestei evoluții. Unul dintre acestea s-a petrecut în jurul anului 400 p. Ch. când marile arii culturale din Centrul, Estul și Sud-Estul Europei au cunoscut o perioadă de criză, ce a dus la dezintegrarea lor, dar, în același timp la amestecuri culturale. Cercetările arheologice pe care le-am efectuat în așezarea de la Suceag (jud. Cluj) au surprins acest moment, șansa fiind o așezare bogată în materiale arheologice expresive cronologic și cultural. Existența aici a unui centru de producție ceramică mi-a oferit ocazia de a identifica influențe culturale din zona Imperiului Roman Târziu, a culturii Sântana de Mureș-Cerniașov, dar și germanice nordice. Pentru perioada de final a migrațiilor am rediscutat prin prisma relațiilor politico-diplomatice dintre triburile barbare și Imperiul Roman Târziu din secolele V-VI două importante descoperiri din Transilvania, mormântul princiar de la Apahida și tezaurul de la Șimleul Silvaniei, identificând noi direcții ale relațiilor politico-diplomatice și propunând noi interpretări ale semnificațiilor sociale și religioase ale unor piese. Interferențele culturale cu Europa vestică și nordică au fost ilustrate și prin studiul unor morminte bogate descoperite recent la Cluj-Polus.

Proiecte de cercetare

- 2000 “Religie și societate la populațiile barbare din Bazinul carpatic în secolele V-X p. Ch. Cu specială referire la Transilvania” (Director de grant CNCSIS).
- 2011-2014 „Crossing the Boundaries. Remodelling Cultural Identities at the end of Antiquity in Central and Eastern Europe. A case study” (director grant CNCS-UEFISCDI-PN II-Idei).

-2 cărți

-14 articole (2 ISI)

-2 comunicări la congrese internaționale

3. PRINCIPALELE TRĂSĂTURI ȘI CARACTERISTICILE CIVILIZAȚIEI ROMANE ÎN DACIA

Am reluat, în perspectiva noilor date acumulate prin cercetări arheologice și de istoria artei asupra Columnei Traiane și a Forului lui Traian de la Roma topografia

expedițiilor dacice ale lui Traian, stabilind că Sarmizegetusa a fost cucerită încă de la 102 p. Ch. De asemenea, cauzele războiului dacic au fost stabilite ținând seama de mentalitățile antichității.

Principala transformare apărută pe teritoriul Daciei după cucerirea romană a fost urbanizarea. Am stabilit modelul de evoluție a așezărilor spre stadiul urban specific Daciei, prin comparație cu cel propus pentru alte provincii de frontieră, ca Britannia. Rolul armatei și al castrelor a fost decisiv în majoritatea cazurilor. În a doua parte a temei am abordat clădirile publice și private de piatră din orașele Daciei, în stadiul actual al cunoștințelor, o viziune de ansamblu aplicată prima oară la nivelul întregii Dacii. Primele clădiri publice din colonia Ulpia Traiana au fost ordonate cronologic, ceea ce a dus la concluzia prezenței aici în vremea lui Traian a guvernatorului consular. În fine, am stabilit principalele mecanisme ale integrării Daciei în lumea romană. Au rezultat asemănări, dar și deosebiri față de provinciile occidentale. Printre caracteristicile ce particularizează Dacia se numără colonizarea masivă și absența structurilor sociale și politice (*civitates*) ale indigenilor daci. Toate așezările și orașele romane sunt nou întemeiate, fără a continua vechi așezări. Localnicii daci au fost împinși spre regiunile periferice, neurbanizate ale provinciei Romanizarea Daciei s-a bazat pe colonizare, fiind mai puțin rezultatul unui proces de aculturație. De aceea, romanizarea a fost un proces mai rapid și mai temeinic ca în alte zone ale Imperiului.

Proiecte de cercetare

- 2002-2004 “Dacia și Imperiul Roman în epoca lui Traian. Integrare și interferențe culturale”, grant la Universitatea Babeș-Bolyai (Director de grant CNCSIS).
- 2001-2002 proiect de cercetare italo-român „Reședințele imperiale din Latium: de la Augustus la Hadrian,, -cercetări arheologice în cooperare cu Soprintendenza Archeologica per il Lazio (Italia) la vila împăratului Traian (Arcinazzo Romano), director al misiunii române, cu participarea studenților de la Facultatea de Istorie a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

- 2004-2007 “Transformare. Evoluția unei culturi comune în provinciile nordice ale Imperiului Roman din Britania, până la Marea Neagră” proiect comun European în cadrul programului Comisiei Europene “CULTURA 2000” (Co-responsabil pentru România).
- 2012-2015 „Seeing the Unseen. Landscape archaeology on the Northern Frontier of the Roman Empire at Porolissum” (Director grant CNCS- EFISCDI-PN II-Parteneriate).

-1 carte

-15 articole (1 ERIH Int 2)

-5 comunicări la congrese internaționale.

PLANURI PENTRU EVOLUȚIA VIITOARE A CARIEREI

1. Săpături arheologice și cercetări interdisciplinare cu metode nedistructive

Din 2011 sunt responsabil științific al șantierului arheologic Porolissum, unul din cele mai importante pe plan național (complex de circa 500 ha, două castru, oraș roman, necropole, sistemul defensiv avansat). Voi continua un proiect (2010-2015) în castrul mare pentru elucidarea destinației unor clădiri așa-numite ”târzii”, așezate în preajma zidurilor de apărare. Proiectul va fi finalizat printr-o monografie arheologică.

Tot la Porolissum este în desfășurare (2012-2015) un proiect de cercetare, al cărui director sunt, intitulat ”Seeing the Unseen. Landscape Archaeology on the Northern Frontier of the Roman Empire at Porolissum”, grant câștigat în Programul CNCS-UEFISCDI Parteneriate, în colaborare cu Unoversitatea ”Babeș-Bolyai” și Institutul de Cercetări Biologice din Cluj-Napoca. Accentul va fi pus pe studii interdisciplinare și utilizarea metodelor de investigare de frontieră, prospecții geofizice și de rezistivitate electrică, analize de C14 și de palinologie, modele GIS. Dar cea mai notabilă metodă, prima oară utilizată în România este scanarea aeriană cu laser la mare rezoluție (LiDAR), tehnologie de ultimă generație ce va fi utilizată pentru structurile arheologice din zona împădurită de circa 10 km pătrați din fața castrului, imposibil de cartat cu mijloace clasice. Lucrarea va fi efectuată de parteneri de la firma ArcTron din Germania. Proiectul

este sprijinit și de cercetători de la NASA, care vor furniza date achiziționate prin satelit.

2. Proiect de cercetare interdisciplinar

Sunt directorul unui alt proiect de cercetare (2011-2014) CNCS-UEFISCDI Idei, ”Crossing the Boundaries. Remodelling Cultural Identities at the End of Antiquity in Central and Eastern Europe. A Case Study”. Este un proiect ce are la bază abordarea de tip ”landscape archaeology”, bazându-se pe cercetări geofizice nedistructive, dar și pe analize fizico-chimice asupra ceramicii. Noutatea proiectului constă în abordarea unitară a subiectului în evoluția sa istorică și regională și în încercarea de a identifica modele culturale ce pot fi aplicate zonei studiate.

3. Corpus Limitis Imperii Romani-al 79-lea program de cercetare al Uniunii Academice Internaționale (2013-2022)

Am fost cooptat de către coordonatorul european al proiectului Director de proiect pentru frontiera romană a Daciei. Proiectul va avea trei etape majore: adunarea datelor, procesarea lor și diseminarea. Vor fi utilizate metodele nondistructive pe tot traseul frontierei romane și în castre și așezările aferente (geomagnetism, rezistivitate electrică, georadar, LiDAR). Vor fi executate și săpături de verificare. Programul va fi finalizat printr-o serie monografică dedicată Daciei și printr-o bază de date online complexă, în limba engleză, cu o structură unitară la scară europeană, ce va fi permanent adusă la zi.

Dincolo de finalitatea științifică, dosarul frontierei Daciei romane, va fi baza întocmirii documentației pentru includerea acestui monument pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, alături de alte sectoare europene ale *limes*-ului roman (Britania, Germania, Ungaria-Austria-Slovacia).